

III. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

III. 1. ZAMĚŘENÍ ŠKOLY

Všichni žáci základní školy speciální jsou **žáci se speciálními vzdělávacími potřebami**. Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností potřebuje poskytování **podpůrných opatření**. Podpůrná opatření poskytuje škola bezplatně na základě doporučení **školského poradenského zařízení**.

Základní škola speciální v Rakovníku je zaměřena na vzdělávání a výchovu žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a autismem.

Speciální vzdělávání je našim žákům poskytováno se souhlasem zákonného zástupce a na základě písemného doporučení příslušného školského poradenského zařízení.

Vyučuje se podle školního vzdělávacího programu „**Máme tu své místo**“ zpracovaného podle rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělávání základní škola speciální (včetně jeho II. části určené vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami).

Vyžaduje-li to charakter postižení žáka, je výuka upravena **individuálním vzdělávacím plánem**, který sice vychází z uvedeného vzdělávacího programu, ale ještě více umožňuje respektovat při výuce individuální potřeby dítěte.

Motivačním názvem našeho školního vzdělávacího programu „Máme tu své místo“ jsme chtěli vyjádřit několik skutečností:

1. Děti i dospělí s vážným zdravotním postižením jsou plnohodnotnými členy naší společnosti.

V každé společnosti se vždy vyskytovali a budou vyskytovat jedinci, kteří potřebují podporu ostatních. Úroveň společnosti se jistě dá měřit i podle toho, s jakou ochotou, v jaké míře a jakou formou je tato pomoc handicapovaným jedincům poskytována.

Chceme, aby si naši žáci byli vědomi své ceny, aby se učili pomoc nejen přijímat, ale podle svých možností ji také poskytovat druhým. Naším cílem je, aby se lidé v přítomnosti žáků a absolventů naší školy cítili příjemně a aby si uvědomovali, že i zdravotně postižení lidé mohou být užiteční, rozdávat radost a dobrou náladu.

2. Žáci naší školy jsou zařazeni do správného typu školy; chodí do školy, která jim poskytuje odbornou podporu potřebnou k maximálnímu využití jejich schopností.

Zařazení žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a autismem do základní školy speciální se provádí v zájmu těchto žáků a v žádném případě není diskriminačním opatřením. Organizace výuky, respektování individuálních potřeb žáka a používání speciálně pedagogických metod práce v základní škole speciální naopak umožňuje absolventům naší školy co nejsamostatnější zapojení do společnosti a spokojený život.

Cíle vzdělávacího a výchovného procesu jsou definovány v plánu rozvoje školy. Naše škola je pro všechny žáky bezpečným prostředím, ve kterém jsou respektovány a v průběhu vzdělávání zohledňovány individuální potřeby a možnosti žáků vyplývající z charakteru a stupně jejich postižení. Během vzdělávání jsou uplatňovány speciálně pedagogické metody, postupy, prostředky a formy práce a žákům je poskytována taková míra podpůrných opatření, s jejíž pomocí mohou dosahovat výsledků, které odpovídají jejich maximálnímu možností. **Naším cílem je vybavit žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro dosažení maximální možné míry samostatnosti a úspěšné zapojení do života.** Chceme, aby se absolvent naší školy uměl adekvátně chovat ve společnosti a soucítil s těmi, kdo potřebují pomoc.

III. 2. VÝSTUPY KLÍČOVÝCH KOMPENCÍ (profil absolventa školy)

Cílem vzdělávání není osvojení určitého rozsahu učiva, ale vybavení žáka souborem znalostí, dovedností a postojů, tj. kompetencemi. Učivo se stává jen prostředkem, jak těchto kompetencí dosáhnout.

Rámcový vzdělávací program zadává závazný výčet znalostí, dovedností a postojů, které by měl žák mít na konci desátého ročníku školní docházky. Tyto znalosti, dovednosti a postoje představují obsah dané klíčové kompetence. Žák je získává postupným plněním očekávaných výstupů oborů.

Tento obsah klíčových kompetencí jsme zpracovali do podoby „úkolů“, které by měl žák splnit, aby prokázal dosažení dané kompetence. Tím jsme zároveň definovali **profil absolventa školy**.

Plnění uvedených „úkolů“ se dá ověřit a hodnotit, takže jsme tímto způsobem zároveň získali také **kriteria pro hodnocení klíčových kompetencí žáka**.

Úroveň dosažených kompetencí vždy hodnotíme s přihlédnutím k individuálním možnostem každého žáka daným charakterem a stupněm postižení.

VÝSTUPY KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ OBORU VZDĚLÁVÁNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPECIÁLNÍ

(v jednotlivých výukových obdobích - na konci 3., 6. a 10. ročníku)

■ Kompetence k učení

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

osvojit si základní dovednosti potřebné k učení:

- rozumět jednoduchým pokynům, pracovat podle názorných a ústních instrukcí
- osvojit si základní pojmy používané při výuce
- soustředit se na práci (v maximální možné míře dané individuálními možnostmi)
- umět manipulovat s pomůckami
- třídit předměty podle společných vlastností (tvar, velikost, barva)
- zvládat základní orientaci na ploše
- spolupracovat s vyučujícím nebo ve dvojici s vrstevníkem při plnění jednoduchých úkolů
- podle pokynů vyučujícího organizovat své pracovní místo tak, aby byly vyloučeny rušivé podněty
- ve spolupráci s rodiči si připravit tašku do školy, nezapomínat pomůcky
- postupně si vytvářet potřebné vzdělávací návyky zodpovědným plněním zadaných úkolů (snažit se plnit zadané úkoly doma i ve škole co nejlépe podle individuálních možností daných charakterem a stupněm postižení)
- umět požádat o pomoc

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- číst s porozuměním jednoduchý text (přikládat obrázky k odpovídajícímu textu, vyhledat v textu odpověď na otázku vyprávět čtený příběh podle obrázků a návodných otázek)
- rozumět a správně používat probírané termíny, symboly a značky
- pracovat podle instrukcí
- spolupracovat ve dvojici i ve skupině
- jednoduchým způsobem zhodnotit vlastní výsledky učení (míru splnění zadaných úkolů, individuální pokrok)

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- orientovat se v jednoduchém textu, vyhledávat v textu odpovědi na jednoduché otázky
- s pomocí vyhledávat informace z různých zdrojů
- rozumět obecně používaným termínům, symbolům, značkám a aktivně je používat
- s pomocí účelně propojovat znalosti získané v různých vyučovacích předmětech
- osvojené poznatky využívat při řešení praktických úkolů
- vyhodnotit výsledky pozorování a jednoduchých experimentů

- účelně spolupracovat ve skupině, zastávat ve skupině různé role
- umět jednoduchým způsobem zhodnotit práci spolužáků i svoji vlastní
- zhodnotit význam vzdělání pro uplatnění v životě

■ Kompetence k řešení problémů

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- přizpůsobit se nárokům spojeným se školní docházkou
- umět se adekvátním způsobem zapojit do školních aktivit
- umět požádat o pomoc při řešení problémů
- při řešení problémů neprosazovat své zájmy na úkor ostatních

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- řešit problémy podle průběžných instrukcí nebo jednoduchého návodu
- hledat příčiny a navrhopvat řešení jednoduchých problémů
- všímat si problémů druhých a vhodným způsobem nabízet pomoc
- při řešení problémů spolupracovat ve dvojici i ve skupině
- v rozhovoru vhodnou formou obhajovat vlastní názor

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- umět vhodnou formou požádat o pomoc při řešení problémů
- snažit se o samostatnost při řešení problémů (umět rozpoznat problém, snažit se určit jeho příčiny a s pomocí hledat možnosti řešení)
- přijímat důsledky svých rozhodnutí při řešení problémů
- nenechat se odradit neúspěchem
- všímat si problémů vrstevníků i členů rodiny a nabízet vhodnou formou pomoc při jejich řešení
- rozpoznat, které problémy není vhodné řešit veřejně, ale je vhodnější je projednat v soukromí
- snažit se problémům předcházet
- vědět jak využívat služeb odborné pomoci při řešení závažných problémů

■ Kompetence komunikativní

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- zbavit se ostychu z vlastního mluveného projevu (včetně alternativní komunikace) před spolužáky
- snažit se o srozumitelný mluvený projev
- chápat význam slov, třídit slova podle významu
- osvojit si přiměřenou slovní zásobu a aktivně ji využívat v komunikaci se spolužáky i pedagogy
- tvořit krátké odpovědi na jednoduché otázky
- zvládat základní komunikační dovednosti (žádost, omluva, střídání role mluvčího a posluchače v rozhovoru)
- seznámit se se základními formami nonverbální komunikace (gesta, mimika)

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- snažit se o srozumitelný a gramaticky správný mluvený projev
- dodržovat pořádek slov ve větě
- vyprávět a dramatizovat krátký příběh pomocí jednoduchých vět
- zvládat komunikaci ve skupině, zapojovat se do rozhovoru
- rozlišovat tykání a vykání
- v rozhovoru vyslechnout odlišný názor a respektovat ho; vhodným způsobem hájit vlastní názory
- při vyprávění dodržovat dějovou posloupnost příběhu (podle obrázků nebo návodných otázek)
- popsat jednoduchý pracovní postup (podle obrázků nebo návodných otázek)
- správně telefonovat
- znát důležitá telefonní čísla pro řešení krizových a život ohrožujících situací, umět přivolat pomoc

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- zvládnout krátký samostatný mluvený projev s využitím jednoduchých vět
- respektovat základní pravidla rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího)
- správně volit tykání a vykání s ohledem na aktuální společenskou situaci
- mít osvojeny základní formy společenského styku a konverzace v různých společenských situacích
- zvládat komunikaci při společné práci ve dvojici i ve skupině
- vhodnou formou obhajovat své názory a postoje
- popsat jednoduchý pracovní postup a výsledky pozorování nebo jednoduchého experimentu (podle návodných otázek)
- správně používat základní termíny, symboly, značky a obrazové materiály
- správně telefonovat
- zvládat základy obsluhy mobilního telefonu (orientace na klávesnici, zadání telefonního čísla na klávesnici nebo ze seznamu, volání na zvolené číslo, přijetí hovoru, přijetí SMS zprávy s porozuměním obsahu, psaní a odeslání SMS a MMS zprávy)
- umět přivolat pomoc v krizových a život ohrožujících situacích

■ Kompetence sociální a personální**1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:**

- adaptovat se na školní prostředí a změny denního režimu
- respektovat pravidla slušného chování ve vztahu k vyučujícím i ostatním zaměstnancům školy
- vhodně se chovat nejen ve škole, ale i při mimoškolních akcích
- při práci respektovat dohodnutá pravidla
- neposmívat se žákům, kteří mají nějaké problémy, ale snažit se jim podle svých možností pomoci
- osvojit si základy jednoduchých forem sebehodnocení formou řízeného rozhovoru s vyučujícím, s využitím obrázků a symbolů

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- respektovat pravidla chování ve škole daná školním řádem, vnitřním řádem školy a pravidly práce v odborných učebnách
- umět se vhodně chovat s ohledem na společenskou situaci
- rozpoznat nevhodné chování
- spolupracovat ve dvojici i ve skupině
- rozpoznat, kdy někdo druhý potřebuje pomoc, a umět mu ji vhodnou formou nabídnout
- tolerovat rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl
- hodnotit svoji práci formou řízeného rozhovoru s vyučujícím, s využitím obrázků a symbolů

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- chápat nutnost stanovení pravidel a jejich respektování
- být schopný se spolupodílet na tvorbě rozumných pravidel
- být odpovědný za své chování, přijímat důsledky nevhodného chování
- být schopný podřídit se zájmům celku
- tolerovat rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl, na různou obtížnost zadávaných úkolů i způsob jejich plnění
- s pomocí vyučujícího zvažovat své možnosti, neprovádět činnosti, které neodpovídají jeho možnostem (včetně dalšího profesního uplatnění)
- mít osvojeny základní techniky sebeovládání a seberegulace (pracovní výdrž, snaha o dosažení co nejlepšího výsledku s ohledem na individuální možnosti, dokončení práce)
- navazovat a rozvíjet přátelské vztahy založené na respektu, toleranci a empatii
- nabízet pomoc, prožívat radost z poskytnutí pomoci a neočekávat protislužbu
- ocenit každou pomoc, které se mu dostane, nepovažovat ji za samozřejmost
- tolerovat rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl, na různou obtížnost zadávaných úkolů i způsob jejich plnění
- bránit se před psychickým i fyzickým zneužíváním, umět popsat své obtíže, vhodnou formou požádat o pomoc při řešení různých problémů

■ Kompetence občanské

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- řídit se základními pravidly soužití ve škole; chovat se pěkně ke všem spolužákům bez ohledu na jejich etnický původ, národnost, zdravotní stav a sociokulturní zázemí
- respektovat autoritu učitele i ostatních zaměstnanců školy
- respektovat pravidla slušného chování i při mimoškolních akcích
- pečovat o školní pomůcky, chránit svůj vlastní majetek i majetek školy
- být odpovědný za plnění školních povinností, snažit se dosahovat co nejlepších výsledků
- chránit své zdraví, dodržovat základní hygienické zásady

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- dodržovat pravidla chování stanovená školním řádem a vnitřním řádem školy ve škole i při mimoškolních akcích
- znát práva a povinnosti žáka
- být odpovědný za plnění svých povinností
- rozpoznat nevhodné chování (ve svém chování i v chování spolužáků)
- chovat se ohleduplně ke všem spolužákům bez ohledu na jejich etnický původ, národnost, zdravotní stav a sociokulturní zázemí
- chránit své zdraví dodržováním zásad zdravého životního stylu
- dodržovat zásady práce v učebnách odborných předmětů, řídit se zásadami bezpečnosti a hygieny
- mět požádat o ošetření drobného poranění, dle individuálních možností samostatně ošetřit drobné poranění
- jednat podle pokynů kompetentních osob v krizových a život ohrožujících situacích, umět přivolat pomoc
- vědět, jak se chovat při setkání s neznámými lidmi

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- respektovat obecná pravidla občanského soužití ve škole i mimo školu
- nést odpovědnost za neplnění povinností
- rozpoznat protiprávní jednání a být si vědom trestní odpovědnosti za protiprávní jednání
- zaujímat odmítavý postoj k projevům nesnášenlivosti; chovat se ohleduplně ke všem spolužákům bez ohledu na jejich etnický původ, národnost, zdravotní stav a sociokulturní zázemí
- mít osvojeny zásady zdravého životního stylu
- být seznámen s nebezpečími spojenými s užíváním návykových látek, psychickým a fyzickým zneužíváním a patologickým hráčstvím
- vědět, jak jednat s neznámými lidmi a agresivními jedinci
- přivolat pomoc v krizových a život ohrožujících situacích, řídit se pokyny kompetentních osob

■ Kompetence pracovní

1. období: po ukončení 3. ročníku by žák měl:

- pracovat podle praktických ukázek a slovního návodu
- pojmenovat základní materiál a pomůcky pro pracovní činnosti
- dodržet jednoduchý pracovní postup podle praktické ukázky a slovního návodu
- soustředit se na práci a dokončit výrobek (přiměřené náročnosti)
- při práci dodržovat zásady hygieny a bezpečnosti práce
- udržovat pořádek na lavici, uklidit po sobě v odborných učebnách pro pracovní vyučování

2. období: po ukončení 6. ročníku by žák měl:

- pracovat podle praktických ukázek a slovního návodu
- popsat základní vlastnosti použitých materiálů
- popsat funkci nástrojů, náradí a pomůcek; vybrat vhodné pomůcky pro zpracování daného materiálu
- dodržovat pracovní postup podle instrukcí

- dodržovat zásady bezpečnosti a hygieny práce
- bezpečně obsluhovat jednoduché kuchyňské elektrospotřebiče (s dozorem vyučujícího)
- pečovat o pokojové květiny, pěstovat nenáročné rostliny
- spolupracovat ve dvojici a ve skupině
- zhodnotit výsledky své práce formou řízeného rozhovoru s vyučujícím, s využitím obrázků a symbolů
- neničit výsledky vlastní práce i práce ostatních
- znát základní vybavení lékárníčky, ošetřit drobné poranění

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- pracovat podle praktické ukázky, ústních i písemných instrukcí doprovázených fotografiemi, obrázky, symboly nebo piktogramy
- dodržovat předepsaný pracovní postup (s pomocí, podle instrukcí)
- koncentrovat se na pracovní výkon, prokázat pracovní výdrž a dokončit výrobek přiměřené náročnosti
- mít osvojeny základní sociální dovednosti pro spolupráci ve skupině
- jednoduchým způsobem posoudit výsledek své práce
- znát základní náplň běžných pracovních profesí

VÝSTUPY KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ PODLE VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU URČENÉHO PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM A SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI

Všichni žáci, u kterých bylo diagnostikováno těžké mentální postižení a souběžné postižení více vadami, pracují podle individuálního vzdělávacího plánu.

U těchto žáků je nutné důsledně respektovat nejen jejich individuální možnosti dané stupněm a charakterem jejich postižení, ale i individuální tempo osvojování nových kompetencí.

Žáci s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami postupují jen po malých krůčcích; proto jsme výstupy jednotlivých klíčových kompetencí nerozpracovali podle jednotlivých výukových období, ale vymezili jsme souhrn znalostí, dovedností a postojů, kterých by žáci s těžkým mentálním postižením a souběžným postižením více vadami měli dosáhnout na konci posledního ročníku školní docházky. Také vzdělávací obsahy jednotlivých vyučovacích předmětů jsou zpracovány tak, že uvádíme, jakých výstupů by měl žák dosáhnout na konci desátého ročníku. Vyučující na základě takto vymezených výstupů, individuálních možností každého žáka a doporučených podpůrných opatření připravují pro každého žáka individuální vzdělávací program.

▣ Kompetence k učení

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- poznávat předměty, zvířata i osoby ve skutečnosti, na fotografiích a obrázcích
- poznávat předměty a rozlišovat jejich vlastnosti; třdit předměty podle velikosti, tvaru, barvy, materiálu
- rozlišovat základní piktogramy a rozumět jejich obsahu
- rozumět jednoduchým pojmům, znakům, symbolům
- napodobovat předvedené pohyby a činnosti, pracovat podle jednoduchých slovních instrukcí
- mít rozvinuté dovednosti potřebné k osvojování nových poznatků (zrakovou diferenciaci, koncentraci pozornosti, orientaci na ploše a v prostoru, vytrvalost)
- ovládat různé druhy úchopu, účelně manipulovat s věcmi denní potřeby, učebními a rehabilitačními pomůckami
- mít osvojeny základní čtenářské dovednosti (otáčení stránek v knize, pohyb v řádku zleva doprava, poznávání jednotlivých tiskacích písmen, nácvik čtení globální metodou, „sociální čtení“)
- umět požádat o pomoc
- spolupracovat s vyučujícím nebo ve dvojici s vrstevníkem při plnění jednoduchých úkolů

■ Kompetence k řešení problémů

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- orientovat se ve třídě, ve škole a blízkém okolí
- správně reagovat na jednoduché slovní pokyny
- mít osvojené velmi jednoduché algoritmy řešení běžných životních situací (napodobováním činnosti vyučujících nebo podle jednoduchých pokynů)
- vhodnou formou požádat o pomoc vyučující nebo spolužáka
- orientovat se ve vizualizovaném denním rozvrhu (vyhledat ve vizualizovaném denním rozvrhu fotografie, obrázky nebo piktogramy vztahující se k prováděné činnosti)
- spolupracovat při řešení problémů s vyučujícími nebo vrstevníky
- neprosazovat své zájmy na úkor ostatních, být empatický k potřebám spolužáků i vyučujících

■ Kompetence komunikativní

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- navázat oční kontakt a naslouchat druhým osobám
- reagovat na hlas dospělé osoby a jeho intonaci, reagovat na oslovení jménem a jednoduché pokyny
- oslovovat blízké osoby, poděkovat, pozdravit, vyjádřit libost či nelibost, souhlas či nesouhlas, sdělit potřeby a přání, upozornit na zdravotní obtíže
- podle individuálních možností využívat ke komunikaci prostředky neverbální i verbální komunikace (mimiku obličeje, gesta, prostředky alternativní a augmentativní komunikace, slova)
- podle individuálních potřeb využívat k dorozumívání s blízkými osobami komunikační tabulky a komunikační knihy
- navazovat komunikaci se spolužáky, vyučujícími i ostatními zaměstnanci školy
- být ostražitý při navazování komunikace s neznámými lidmi
- reagovat na oslovení, vyjádřit souhlas či nesouhlas, spokojenost či nespokojenost

■ Kompetence sociální a personální

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- znát své tělo, pojmenovat části svého těla a vědomě ovládat jeho pohyby
- rozlišovat osoby podle pohlaví (muž-žena, chlapec-dívka) a věku (žena-dívka, muž-chlapec)
- poznat a pojmenovat členy užší i širší rodiny (ve skutečnosti, na fotografii, s využitím piktogramů)
- poznat a pojmenovat osoby, se kterými se setkávají ve škole (spolužáky, učitelky, vychovatelky a asistentky pedagoga)
- respektovat autority
- spolupracovat s vrstevníky i dospělými (ve dvojici i v malé skupině)
- uvědomovat si své city během kontaktu s ostatními lidmi
- být opatrný v kontaktu s neznámými osobami, chovat se podle zásad ochrany osobního bezpečí
- projevovat spokojenost či nespokojenost společensky přijatelným způsobem
- navazovat přátelské vztahy, být empatický, ohleduplný a tolerantní
- chovat se podle základních norem slušného chování ve škole i mimo ni
- úmyslně neničit pomůcky pro výuku, vlastní i školní majetek

■ Kompetence pracovní

po ukončení 10. ročníku by žák měl:

- dosáhnout co nejvyšší samostatnosti při základní sebeobsluze a osobní hygieně, účelně využívat pomůcky usnadňující sebeobsluhu
- mít rozvinutou hrubou i jemnou motoriku dle individuálních možností, zvládat základní pohyby celého těla, končetin a ruky
- mít osvojeny různé druhy úchopu, manipulovat s různými předměty
- poznat, pojmenovat a účelně využívat předměty denní potřeby, učební a rehabilitační pomůcky

- rozlišovat velikost, tvar a barvu předmětů; třídit předměty podle tvaru, velikosti a barvy
- podle individuálních možností si připravovat pomůcky a znovu je ukládat na určené místo
- pojmenovat základní materiály a pomůcky pro jejich zpracování
- poznat základní vlastnosti různých materiálů (písek, papír, modelovací hmota, keramická hlína, přírodní materiály, textilní materiály) a možnosti jejich zpracování
- třídit materiál podle jeho vlastností
- provádět jednoduché pracovní úkony (nápodobou předváděné činnosti, podle jednoduchých slovních pokynů)

III. 3. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

Výchovně vzdělávacími strategiemi jsou způsoby, kterými rozvíjíme jednotlivé klíčové kompetence; jsou to cesty, jakými chceme dosáhnout cíle.

Při rozvoji klíčových kompetencí škola uplatňuje tyto postupy:

- respektování individuálních potřeb žáků daných charakterem a stupněm jejich postižení
- stanovení splnitelných cílů a forem práce respektujících schopnosti a aktuální zdravotní stav žáků
- důraz na důkladné procvičení učiva a propojení osvojených poznatků s jejich praktickým využitím

STRATEGIE VEDOUCÍ K UTVÁŘENÍ A ROZVÍJENÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

■ Kompetence k učení

- vědomě navozujeme situace, ve kterých může být žák úspěšný, a tak prožít pocit radosti z učení
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace
- hodnotíme hlavně individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi danými charakterem a stupněm postižení
- přizpůsobujeme náročnost učiva individuálním možnostem každého žáka
- učíme žáky sebehodnocení a poznávání míry vlastního pokroku
- učíme žáky pracovat s textem (číst s porozuměním, vyhledávat odpovědi na otázky v textu, zpracovat jednoduchou zprávu v tisku, orientovat se podle informačních tabulí, pracovat podle jednoduchého návodu apod.)
- učíme žáky využívat osobní počítač ke vzdělávání (pracujeme s jednoduchými výukovými programy, metodou „krok za krokem“ učíme žáky vyhledávat informace na internetu)
- učíme žáky rozumět obecně používaným znakům a symbolům a s jejich pomocí se orientovat v běžném životě
- žákům zadáváme úkoly prakticky využitelné v jejich každodenním životě
- nové poznatky a dovednosti předáváme formou praktických činností a simulací konkrétních situací
- hodnotíme využití osvojených poznatků a dovedností v praxi (formou praktických činností ověřujeme míru osvojení požadovaných znalostí a dovedností)
- učíme práci s chybou
- vysvětlujeme žákům význam vzdělávání pro uplatnění v životě

■ Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky požádat vhodnou formou o pomoc
- vedeme žáky k poznání, že požádat o pomoc není ostuda, pokud žák požádá vhodnou formou
- učíme žáky chápat problémy jako výzvu, ne jako hrozbu
- pomocí praktických problémových úloh a situačních scének učíme žáky řešit běžné problémy
- rozvíjíme samostatnost při řešení problémů
- podporujeme spolupráci při řešení problémů (ve dvojici, ve skupině)
- vedeme žáky k zodpovědnému rozhodování, učíme je nést odpovědnost za následky vlastních rozhodnutí
- učíme žáky předcházet problémům (osvojením vhodného chování v různých společenských situacích a základních dovedností a návyků pro učení)
- učíme žáky využívat možnosti odborné pomoci při řešení závažných problémů

■ Kompetence komunikativní

- rozvíjíme slovní zásobu žáků
- učíme žáky respektovat základní pravidla účinné komunikace (střídání role posluchače a mluvčího, respektování odlišných názorů)
- klademe důraz na kulturní úroveň komunikace, netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy v mluveném projevu i chování žáků
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s rodiči, se spolužáky a učiteli, v obchodě, na úřadech, v krizových a život ohrožujících situacích)
- učíme žáky základům asertivní komunikace
- vedeme žáky k jasnému a srozumitelnému vyjadřování při popisu věci i výsledků pozorování a jednoduchých experimentů
- učíme žáky jednoduchým formám písemné komunikace

■ Kompetence sociální a personální

- učíme žáky spolupracovat ve dvojici i ve skupině, rozvíjíme schopnost žáků zastávat ve skupině různé role
- učíme žáky tolerovat rozdílné možnosti ostatních žáků při osvojování učiva, přiznat právo na omyl a respektovat různé formy a obsah práce s ohledem na individuální možnosti každého žáka
- záměrně vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují; učíme žáky vnímat spolupráci lidí s rozdílnými schopnostmi a zájmy ne jako překážku, ale jako výhodu při plnění zadaných úkolů
- učíme žáky požádat o pomoc vhodnou formou, poskytnutou pomoc ocenit a poděkovat za ni
- netolerujeme nekamarádkské chování a odmítnutí oprávněné žádosti o pomoc
- rozvíjíme seberegulaci činností a chování žáků na základě jejich sebepoznání; budujeme zdravé sebevědomí
- vedeme žáky k respektování pravidel slušného chování v rodině, ve škole i mimo školu
- učíme žáky rozlišovat vhodné a nevhodné chování, vedeme je k odmítavému postoji k nevhodným formám chování

■ Kompetence občanské

- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování a pravidel stanovených školním řádem ve škole i mimo školu
- učíme žáky respektovat autority
- vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování
- prakticky nacvičujeme vhodné chování v různých společenských situacích
- učíme žáky navazovat a rozvíjet přátelské vztahy založené na respektu, toleranci a empatii bez ohledu na etnický původ, národnost, pohlaví, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk
- učíme žáky rozpoznávat nevhodné chování a uvědomovat si jeho možné důsledky
- netolerujeme nevhodné chování ve škole i při mimoškolních akcích
- vedeme žáky k aktivní ochraně svého zdraví i zdraví ostatních lidí
- učíme žáky požádat o pomoc, svěřit se blízké osobě se svými problémy či zdravotními obtížemi
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel hygieny a bezpečnosti práce
- učíme žáky adekvátně reagovat v krizových a život ohrožujících situacích (umět přivolat pomoc, řídit se pokyny kompetentních osob)
- nabízíme žákům vhodné způsoby naplnění volného času jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům; připravujeme žáky na volnočasové aktivity, které mohou provozovat společně s běžnou populací
- učíme žáky základním technikám odmítání návykových látek, ochrany před fyzickým i psychickým zneužíváním a patologickým hráčstvím; učíme žáky vhodnému chování v kontaktu s neznámými a agresivními jedinci
- seznamujeme žáky se základními lidskými právy, právy dítěte, právy a povinnostmi každého občana

■ **Kompetence pracovní**

- vedeme žáky k co nejvyšší samostatnosti při sebeobsluze
- rozvíjíme hrubou i jemnou motoriku, koncentraci na pracovní výkon a pracovní výdrž
- seznamujeme žáky s vlastnostmi různých materiálů a funkcí pracovních pomůcek a nářadí
- učíme žáky pracovat podle praktické ukázky požadované činnosti, slovních instrukcí a jednoduchého návodu či schématu
- vedeme žáky k dodržování daných pracovních postupů
- učíme žáky využívat naučené stereotypy při plnění pracovních úkolů
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností; učíme žáky snaze o maximální výkon dle individuálních možností
- učíme žáky pracovat podle pravidel účinné spolupráce ve dvojici či malé skupině
- seznamujeme žáky s různými profesemi a vysvětlujeme jim význam úspěšného pracovního uplatnění v jejich dalším životě
- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci
- vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka, oceňujeme snahu)
- učíme žáky přijímat pochvalu i kritiku za odvedenou práci
- učíme žáky hodnotit výsledky své práce a prožívat radost z dobře odvedené práce
- práci nikdy netrestáme

III. 4. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ S KOMBINACÍ POSTIŽENÍ

Všichni žáci základní školy speciální jsou **žáci se speciálními vzdělávacími potřebami**. K naplnění svých vzdělávacích možností potřebují poskytování **podpůrných opatření**. Podpůrná opatření (např. speciálně pedagogické metody práce, kompenzační a rehabilitační pomůcky, využití forem alternativní a augmentativní komunikace, úpravu pracovního prostředí žáka, výuku podle individuálního vzdělávacího plánu atd.) poskytuje škola bezplatně na základě doporučení školského poradenského zařízení.

Při vzdělávání i výchově klademe důraz na **individuální přístup** ke každému žákovi - respektujeme všechna omezení vyplývající z charakteru postižení nebo zdravotního oslabení žáka. Režim dne je rozdělen na pravidelné střídání výuky, odpočinku a hry, které odpovídá možnostem zatížení žáků. Volíme takové úkoly, metody a tempo práce, aby každý žák mohl zažít radost z úspěchu.

Samozřejmostí je taktní **hodnocení** - hodnotíme především individuální pokrok žáka s přihlédnutím k jeho možnostem a povzbuzujeme k další práci.

Někteří žáci vyžadují speciální péči i v rámci naší školy - jsou to žáci s takovým charakterem a stupněm postižení, které jim znemožňuje plnit úkoly podle školního vzdělávacího programu (např. žáci s těžkým mentálním či tělesným postižením, vážným zdravotním oslabením, s kombinovanými vadami nebo poruchami autistického spektra). Tito žáci pracují podle **individuálního vzdělávacího plánu**. Kriteria hodnocení výsledků jejich práce ve škole se potom stává plnění tohoto individuálního plánu. Tak ještě důsledněji respektujeme potřeby každého žáka.

Pokud charakter a speciálních vzdělávacích potřeb vyžaduje přítomnost další osoby (zejména **osobního asistenta**, případně jiné **osoby poskytující podporu v průběhu vzdělávání**), umožní škola nebo školské poradenské zařízení jeho přítomnost na základě a v rozsahu daném v doporučení podpůrných opatření. Toto personální posílení usnadňuje individuální péči o každého žáka, jehož míra speciálních vzdělávacích potřeb to vyžaduje.

Kvalitu výuky a výchovy žáků, kteří potřebují speciální péči i v rámci naší školy, zvyšujeme poskytováním dalších služeb:

- Žáci mohou využívat k cestě do školy a ze školy **školní svozové auto**.
- Zapojení **asistentů pedagoga** a **osobních asistentů** do vzdělávacího a výchovného procesu umožňuje ještě větší respektování individuálních potřeb žáka. U některých žáků by školní docházka bez asistenta nebyla vůbec možná.
- **Výchovný poradce** konzultuje s dětmi a jejich rodiči problémy žáků i otázky spojené s dalším vzděláváním a budoucím uplatněním žáků.
- Škola se snaží pro žáky zajistit odborně prováděnou **kanisterapii**.
- K relaxaci i multisenzoriální stimulaci žáků používáme speciální místnost, tzv. **snoezelen**.
- V rámci podpůrných opatření poskytujeme žákům kvalifikovanou **logopedickou péči** a **zdravotní tělesnou výchovu**.
- Škola je dobře vybavena speciálními pomůckami pro žáky s tělesným postižením (lopedy, motomed, krabber) a rehabilitačními pomůckami.
- K rehabilitaci využíváme i **infrasaunu, finskou saunu, rehabilitační bazén** s posuvným dnem a protiproudem.
- Ve třídách lze využívat **osobní počítače a tablety** s řadou výukových programů.
- Pracovníci speciálně pedagogického centra zajišťují pro žáky **rehabilitační a kompenzační pomůcky, konzultují s rodiči** výchovné a výukové problémy jejich dětí.
- Škola pořádá **rekondiční pobyty**. Díky zapojení školy do různých projektů je cena kurzů a pobytů přijatelná i pro rodiče s nižším příjmem.

III. 5. ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro obor vzdělávání základní škola speciální (RVP ZŠS) je každá základní škola speciální povinna vybrat a zařadit do svého školního vzdělávacího programu nejméně tři průřezová témata.

Ve školním vzdělávacím programu Základní školy speciální v Rakovníku jsou zařazena tato průřezová témata:

- 1. Osobnostní a sociální výchova**
- 2. Výchova demokratického občana**
- 3. Environmentální výchova**

Realizace průřezových témat probíhá převážně jako součást učiva některého vyučovacího předmětu. V následujícím přehledu zařazení průřezových témat je uveden:

- vyučovací předmět
- ročník
- učivo, jehož prostřednictvím se průřezové téma realizuje

Tento způsob realizace vybraných průřezových témat samozřejmě nijak neomezuje možnost zařazovat během školního roku projektové dny zaměřené na realizaci některých tematických okruhů průřezových témat.

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. osobnostní rozvoj

1.a) rozvoj schopností poznávání

<p>- rozvoj smyslového vnímání</p>	<p><u>čtení 1.-5. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenciací cvičení pro rozvoj zrakového a sluchového vnímání - vyhledávání požadovaného obrázku, písmena, slabiky, slova a věty na stránce (zraková diferenciací) <p><u>řečová výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj zrakové diferenciací (rozlišování obrázků a písmen) - rozvoj sluchové diferenciací (poznávání zvuků, diferenciací délky slabik, určování první hlásky slov) <p><u>řečová výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj zrakové diferenciací (porovnávání obrázků, vyhledávání rozdílů mezi obrázky) <p><u>počty 1.- 3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenciací a třídění předmětů podle tvaru, velikosti, barvy a obsahu - vybírání předmětů s danými vlastnostmi podle pokynů - diferenciací a pojmenování geometrických tvarů - třídění geometrických tvarů podle tvaru, velikosti a barvy; vytváření souborů geometrických tvarů podle jejich vlastností <p><u>počty 4.- 6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenciací předmětů podle délky, velikosti, šířky <p><u>počty 7.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenciací a pojmenování základních rovinných a prostorových geometrických tvarů <p><u>počty 9.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění základních rovinných a prostorových geometrických tvarů <p><u>estetická výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování barev a jejich pojmenování - rozlišování a poznávání hlasů a zvuků - rozlišování délky, výšky a síly tónů <p><u>estetická výchova 4.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování a poznávání hlasů a zvuků - rozlišování délky, výšky a síly tónů - poznávání písní podle tempa, rytmu a melodie - rozlišování a poznávání zvuků hudebních nástrojů <p><u>pracovní výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění předmětů podle velikosti, tvaru a barvy <p><u>pracovní výchova 4.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění prostorových a rovinných geometrických tvarů podle velikosti, tvaru a barvy
------------------------------------	---

- rozvoj smyslového vnímání	<u>pracovní výchova 1.-10. ročník: součást učiva</u> - poznávání a popis vlastností použitých materiálů
- rozvoj soustředění a pozornosti	<u>řečová výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u> - cvičení na rozvoj koncentrace pozornosti <u>estetická výchova 4.-10. ročník: součást učiva</u> - soustředěný poslech skladeb přiměřeného rozsahu a obsahu
- cvičení dovedností zapamatování	<u>řečová výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u> - cvičení na rozvoj zrakové, sluchové a hmatové paměti
- rozvoj dovedností potřebných k učení	<u>čtení 2.-3. ročník: součást učiva</u> -čtení s porozuměním (přikládání slov k obrázkům) <u>čtení 4.-10. ročník: součást učiva</u> -čtení s porozuměním (přikládání slov a vět k obrázkům, odpovědi na otázky k textu, vyhledávání odpovědí na otázky v textu) <u>čtení 6. ročník: součást učiva</u> -čtení s porozuměním (přikládání stejně znějících slov různého významu k obrázkům, přikládání vět se stejně znějícími slovy různého významu k obrázkům) <u>čtení 7.-10. ročník: součást učiva</u> -čtení s porozuměním (práce podle písemných pokynů doplněných obrázky) - orientace v knize <u>práce s počítačem 5.-10.ročník: součást učiva</u> - práce s výukovými programy -metodou „krok za krokem“ -návčík jednoduchých algoritmů práce <u>práce s počítačem 7.-10.ročník: součást učiva</u> - vyhledávání informací na internetu -zadávání adresy webových stránek -vyhledávání informací pomocí klíčových slov
- řešení problémů	<u>ve všech vyučovacích předmětech</u> praktický nácvik těchto dovedností: - identifikace překážek v učení - předcházení problémům, pravidelná příprava na vyučování - plánování a organizace přípravy na vyučování - organizace pracovního místa - řešení problémů (nabízíme pomoc při řešení problémů, ale necháváme na žácích odpovědnost za jejich vyřešení) - žádost o pomoc (návčík komunikace v situač. scénkách) - odpovědnost za plnění povinností

1.b) sebepoznání a sebepojetí

<ul style="list-style-type: none"> - já jako zdroj informací o sobě <ul style="list-style-type: none"> - moje psychika (vlastnosti, schopnosti, zájmy, cíle, hodnoty) - moje chování - moje učení - moje vztahy k druhým lidem 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech: sebehodnocení</u></p> <p>žáci hodnotí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - své chování - své zájmy - své schopnosti, znalosti a praktické dovednosti - svůj vztah ke spolužákům, pedagogům a ostatním zaměstnancům školy <p>v diskuzi s vyučujícím a spolužáky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hledají možnosti řešení výukových obtíží a konfliktních situací ve škole (s pomocí)
<ul style="list-style-type: none"> - druzí jako zdroj informací o mě <ul style="list-style-type: none"> - jak mě vidí lidé okolo mě - vztah druhých lidí ke mně - moje vztahy k druhým lidem 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech: citlivé hodnocení práce ostatních</u></p> <p>žáci se učí citlivě hodnotit práci a chování ostatních žáků, při tom si osvojují tyto dovednosti a postoje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - respektovat rozdílnou úroveň schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - tolerovat různou obtížnost zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků - používat vhodné komunikační prostředky tak, aby se při hodnocení nedotkli citů a důstojnosti hodnoceného člověka - schopnost vcítit se do hodnoceného člověka - umět se rozhodnout, které problémy není vhodné řešit před všemi spolužáky, ale je vhodnější je s pomocí vyučujícího řešit v soukromí - přiznat všem lidem právo na omyl <p>žáci hodnotí:</p> <ul style="list-style-type: none"> - chování - vztah ke spolužákům, pedagogům a ostatním zaměstnancům školy <p>v diskuzi s vyučujícím a spolužáky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyhodnocují výsledky hodnocení - určují příčiny úspěchů i problémů - hledají možnosti řešení problémových a konfliktních situací, nabízejí pomoc dle svých možností
<ul style="list-style-type: none"> - moje tělo 	<p><u>prvouka 1.-4. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - poznávání lidského těla - části lidského těla a jejich pojmenování <p><u>přírodověda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - části lidského těla, názvosloví - funkce jednotlivých orgánů v těle <p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - osobní hygiena, intimní hygiena <p><u>přírodověda 9.- 10 ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sexuální život - pohlavní hygiena - psychické, fyzické, tělesné a sexuální zneužívání - ochrana před zneužíváním <p><u>přírodověda 10 ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sexuální život, zodpovědnost v sexuálním životě, bezpečný sex - vznik nového života, těhotenství, mateřství, antikoncepce

1.c) seberegulace a sebeorganizace

- cvičení sebeovládání	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> vedeme žáky: <ul style="list-style-type: none"> - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktních a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání - ke klidné komunikaci
- cvičení vůle a pracovní výdrže	<u>ve všech vyučovacích předmětech</u> - motivujeme žáky: <ul style="list-style-type: none"> - k dokončení zadané práce - k překonávání překážek (včetně dovednosti požádat vhodnou formou o pomoc) - k odpovědnosti za kvalitu odvedené práce v rámci individuálních možností každého žáka - rozvíjíme koncentraci na pracovní výkon - zadáváme úkoly přiměřené náročnosti - každou dobře odvedenou práci pochválíme, oceňujeme snahu a individuální pokrok - učíme žáky organizovat své pracovní místo tak, aby eliminovali zbytečné rušivé podněty - učíme žáky využívat spolupráce ve skupině
- organizace vlastního času	<u>na začátku školního roku jsou žáci seznamováni s nabídkou volnočasových aktivit ve škole i mimo školu</u> - zájmové kroužky ve škole - činnost Domova Ráček, mateřského centra Paleček apod. - motivujeme žáky k využití této nabídky aktivit - vysvětlujeme rodičům význam aktivního využití volného času

1.d) psychohygiiena

- sociální dovednosti pro předcházení konfliktů v mezilidských vztazích	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - v situačních scénkách nacvičujeme vhodné chování v různých společenských situacích - vedeme žáky: <ul style="list-style-type: none"> - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktních a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání - ke klidné komunikaci
- relaxační techniky	<u>estetická výchova 1.-10. ročník: součást učiva</u> - využití hudby k vlastní relaxaci - poslech relaxační hudby <u>tělesná výchova 1.-8. ročník: součást učiva</u> - relaxační a kompenzační cvičení - relaxační cvičení s hudebním doprovodem - cvičení odstranění únavy - spontánní pohybové aktivity - úprava režimu-zařazení pohybových aktivit a zdravotních cvičení do denního režimu

- hledání pomoci při obtížích	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - učíme žáky popsat své obtíže - učíme žáky požádat o pomoc vhodnou formou - učíme žáky poděkovat za poskytnutou pomoc - rozvíjíme schopnost žáků vcítit se do osob ve svém okolí, poznat, kdy potřebují pomoc a podle svých možností jim ji vhodnou formou nabízet - rozvíjíme schopnost žáků prožívat uspokojení z poskytnuté pomoci a neočekávat za ni protislužbu
-------------------------------	--

2. sociální rozvoj

2.a) poznávací schopnosti

- vzájemné poznávání se ve skupině, ve třídě	<u>ve všech vyučovacích předmětech</u> - práce ve dvojicích a ve skupině, zastávání různých rolí ve skupině = prostředek sebepoznávání a vzájemného poznávání - co umím já a co ti druzí (znalosti a dovednosti) - čím mohu být skupině prospěšný já a čím ti druzí - zadáváme žákům takové úkoly, kde se vzájemně potřebují, kde každý může zažít pocit úspěchu a ocenění ze strany ostatních členů skupiny - vedeme žáky k poznání, že spoluprací členů skupiny, kde každý umí něco jiného, lze snáze dosáhnout cíle
--	---

2.b) mezilidské vztahy

- empatie v mezilidských vztazích	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - podporujeme a rozvíjíme vztahy založené na empatii, respektu, podpoře a pomoci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk - zařazujeme hry na rozvoj vzájemného poznávání a porozumění - rozvíjíme schopnost žáků vcítit se do osob ve svém okolí, poznat, kdy potřebují pomoc a podle svých možností jim ji vhodnou formou nabízet - netolerujeme projevy jakékoli nesnášenlivosti - vedeme žáky ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání, hodnotit situace - učíme žáky respektovat rozdílnou úroveň schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - učíme žáky tolerovat různou obtížnost zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků
- chování podporující dobré vztahy - základy slušného chování, respektování daných pravidel (školní řád a vnitřní řád školy, společenské normy)	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - důsledně vyžadujeme dodržování předem dohodnutých pravidel (školního řádu, vnitřního řádu školy, pravidel práce v odborných učebnách, individuálních pravidel třídy, základních pravidel slušného chování)

<ul style="list-style-type: none"> - chování podporující dobré vztahy - základy slušného chování, respektování daných pravidel (školní řád a vnitřní řád školy, společenské normy) - dodržování pravidel her, jednání podle zásad fair play - základy vhodného chování v různých situacích 	<p><u>prvouka 4.-5. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vztahy mezi členy rodiny, chování k rodičům, sourozencům a příbuzným - hodnocení chování spolužáků, literárních postav atd. <p><u>prvouka 4.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy společenského chování (ohleduplnost, empatie, ochota pomoci, respektování jiných osob a jejich odlišností) <p><u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - školní řád a vnitřní řád školy (práva a povinnosti žáka školy a vyučujících) <p><u>vlastivěda 7.-8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vztahy mezi členy rodiny <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vztahy ve dvojici, kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství - vztahy a soužití v prostředí rodiny, školy, vrstevnické skupiny <p><u>tělesná výchova 1.- 5.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dodržování předem domluvených pravidel při sánkování a bobování <p><u>tělesná výchova 1.- 8.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - hry pro rozvoj sociálních vztahů - dodržování modifikovaných pravidel pohybových her - ohleduplné chování ke spoluhráčům <p><u>tělesná výchova 7.- 8.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jednání podle zásad fair play - pomoc handicapovaným spoluhráčům <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - respektování spoluhráčů - tolerantní chování ke spoluhráčům - respektování zdravotních problémů spolužáků a jejich rozdílných možností - pomoc handicapovaným spoluhráčům - dodržování domluvených pravidel her - zásady fair play <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování vhodného a nevhodného chování v modelových situacích a při řešení aktuálních problémových situací ve škole i mimo ni, při sledování filmů a četbě příběhů - odpovědnost za své chování - nácvik vhodného chování v modelových situacích (u lékaře, v obchodě, na poště, u holiče a kaderníka, v čistírně, v opravně obuvi, v dopravě) <p><u>prvouka 2. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy společenského chování ve škole <p><u>prvouka 3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní pravidla chování při setkání s neznámými lidmi <p><u>prvouka 3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy společenského chování a bezpečnosti při hrách
--	---

- základy vhodného chování v různých situacích	<u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u> - chování v ordinaci lékaře, v čekárně a v lékárně <u>prvouka 6. ročník, vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u> - nácvik chování v mimořádných situacích (modelové situace – cvičná evakuace školy, chování při vyhlášeném poplachu, dopravní nehodě, požáru) <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.ročník: součást učiva</u> - bezpečné chování v kontaktu s vrstevníky - problematika šikany, ochrana před šikanou
--	--

2.c) komunikace

- verbální komunikace	<u>čtení 1.-3. ročník: součást učiva</u> - nápodoba mluvního vzoru učitele (výslovnost, tempo řeči, dýchání, pořadí slov ve větě) <u>řečová výchova 1.-10. ročník: součást učiva</u> - individuální náprava vad výslovnosti dle potřeby žáků - rozvoj slovní zásoby - nácvik tvoření gramaticky správných vět - jednoduché vyprávění s vystižením dějové posloupnosti příběhu <u>řečová výchova 4.-6. ročník: součást učiva</u> - formy společenského styku (pozdrav, tykání a vykání, žádost o pomoc, poděkování) <u>řečová výchova 4.-10. ročník: součást učiva</u> - vyprávění, vystižení dějové posloupnosti příběhu <u>řečová výchova 7.-10. ročník: součást učiva</u> - slušné vyjadřování - vyprávění (vyjádření dějové posloupnosti příběhu) <u>řečová výchova 9.-10. ročník: součást učiva</u> - spisovné a nespisovné výrazy <u>práce s počítačem 7.-10. ročník: součást učiva</u> - aktivní používání základních funkcí mobilního telefonu <u>prvouka 1.-6. ročník: součást učiva</u> - odpovědi na otázky zjišťující aktuální zdravotní stav - popis zdravotního stavu - pozdrav, žádost o pomoc, poděkování <u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u> - nácvik telefonního hovoru se žádostí o pomoc <u>psaní 8.-10. ročník: součást učiva</u> - psaní adresy - psaní krátkého textu na pohlednici - psaní krátkého dopisu <u>tělesná výchova 1.-8. ročník: součást učiva</u> <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10.ročník: součást učiva</u> - osvojování základů odborné tělocvičné terminologie, reakce na pokyny a povely k pohybovým aktivitám
-----------------------	--

<p>- účinná komunikace</p>	<p><u>tělesná výchova 7.-8. ročník: součást učiva</u> <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - popis vlastních zdravotních obtíží - žádost o pomoc, poděkování za poskytnutou pomoc - praktický nácvik přivolání pomoci <p><u>prvouka 4.-6. ročník: součást učiva</u> <u>řečová výchova 3.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - účinná komunikace (střídání role mluvčího a posluchače, vyjadřování vlastních názorů vhodnou formou respektování odlišných názorů) - nácvik rozhovoru podle pravidel účinné komunikace <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravidla účinné komunikace - žádost o pomoc, poděkování za pomoc - nabídka pomoci vhodnou formou - popis vlastních problémů (zdravotních, se spolužáky, se školními činnostmi, v rodině) - telefonní hovor se žádostí o pomoc <p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - jasná formulace komunikačního sdělení - respektování základních pravidel účinné komunikace (střídání role mluvčího a posluchače) - respektování jiných názorů - obhajoba vlastních názorů pomocí klidné argumentace
<p>- neverbální komunikace</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvíjíme schopnosti pozorování a porozumění neverbální komunikaci, pozorujeme a vyhodnocujeme prostředky neverbální komunikace v různých situacích: <ul style="list-style-type: none"> - gesta, mimika, postoj, vzhled člověka a co vyjadřují - řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem - řeč lidských skutků <p><u>řečová výchova 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - neverbální komunikace (vhodné používání prostředků neverbální komunikace, porozumění neverbální komunikaci) <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10.ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - reakce na smluvené signály a gesta (jednoduchá herní taktika pohybových her)
<p>- alternativní a augmentativní komunikace</p>	<p><u>řečová výchova 1.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik různých forem alternativní a augmentativní komunikace dle individuálních potřeb žáků (pokud žák potřebuje komunikovat alternativními formami, nácvik a rozvoj těchto forem komunikace probíhá samozřejmě ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování) <p><u>práce s počítačem 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - alternativní komunikace na počítači <ul style="list-style-type: none"> - přiřazování obrázku k fotografii, piktogramu k obrázku - třídění fotografií, obrázků a piktogramů podle významových okruhů - výběr fotografií, obrázků a piktogramů podle aktuální potřeby

<ul style="list-style-type: none"> - komunikace v různých společenských situacích - účinná komunikace 	<p><u>psaní 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - psaní seznamu podle předlohy - psaní krátkého vzkazu (s pomocí) <p><u>psaní 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - psaní krátkého pracovního postupu podle předlohy - zápis upomínky činnosti - stručný zápis do deníku podle předlohy <p><u>psaní 9.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - psaní SMS zprávy - zápis upomínky činnosti <p><u>řečová výchova 5.-10. ročník</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj slovní zásoby pro komunikaci v běžných situacích - praktický nácvik komunikace v běžných situacích (pozdrav, žádost o pomoc, poděkování, komunikace ve škole, v rodině, vyřízení vzkazu, telefonický hovor, nákup, popis zdravotních obtíží, návštěva lékaře) - tykání a vykání <p><u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace v ordinaci lékaře, v čekárně a v lékárně <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik komunikace v modelových situacích (u lékaře, v obchodě, na poště, u holiče a kadeřníka, v čistírně, v opravně obuvi, v dopravě) <p><u>tělesná výchova a vých. ke zdraví 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace s neznámými lidmi <p><u>tělesná výchova a vých. ke zdraví 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - komunikace se službami odborné pomoci (praktický nácvik komunikačních dovedností) <p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - prakticky nacvičujeme základní komunikační dovednosti (pozdrav, prosba, žádost, omluva, žádost o informaci, podání informace, vysvětlování, přesvědčování, řešení konfliktů apod.) - podporujeme otevřenou a vstřícnou komunikaci - netolerujeme lhaní a nezdvořilé vyjadřování
<ul style="list-style-type: none"> - komunikace v mimořádných a život ohrožujících situacích 	<p><u>řečová výchova 6.-10. ročník</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik přivolání pomoci v krizových situacích <p><u>práce s počítačem 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivní používání základních funkcí mobilního telefonu <p><u>prvouka 5.-6. ročník, vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik telefonního hovoru se žádostí o pomoc <p><u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik komunikace v mimořádných situacích - důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přivolání pomoci v krizových situacích - nebezpečí zneužívání tísňových linek <p><u>přírodověda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci v krizových situacích, praktický nácvik přivolání pomoci

	<p><u>pracovní výchova 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci v krizových situacích - komunikace v krizových situacích <p><u>pracovní výchova 9.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečí zneužívání tísňových linek <p><u>tělesná výchova 8. ročník: součást učiva</u></p> <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tísňové linky - nebezpečí zneužívání tísňových linek
--	--

2.d) spolupráce a soutěživost

<p>- základní sociální dovednosti pro spolupráci ve dvojici a ve skupině</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravidelně rozvíjíme: a) spolupráci (prací ve dvojicích a ve skupině) b) soutěživost (zařazováním soutěží) - vybíráme takové soutěže, aby každý žák mohl zažít pocit úspěchu s ohledem na jeho individuální možnosti při skupinové práci i při soutěžích vedeme žáky: - k respektování základních pravidel slušného chování - ke klidnému řešení konfliktních a problémových situací - ke snaze vcítit se do situace ostatních, porozumět jejich jednání - k dovednosti zastávat ve skupině různé role - k respektování rozdílné úrovně schopností, znalostí a dovedností žáků s ohledem na stupeň jejich postižení a aktuální zdravotní stav - k tolerování různé obtížnosti zadávaných úkolů, případně používání náhradních metod práce s ohledem na individuální možnosti žáků - k empatii - učíme žáky poznávat, kdy potřebuje spolužák pomoc a umět mu ji vhodnou formou nabídnout - k respektování základních pravidel rozhovoru (střídání role posluchače a mluvčího) - k respektování jiných názorů a obhajování vlastních názorů pomocí klidné argumentace - ke srozumitelnému vyjadřování
--	---

3. morální rozvoj

3.a) řešení problémů a rozhodovací dovednosti

<p>- řešení problémů v mezilidských vztazích</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důsledně vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování - pomáháme žákům řešit aktuální problémy ve vztazích s vrstevníky i vyučujícími - hledáme možnosti předcházení dalším konfliktům - učíme žáky řešit problémy klidným způsobem s využitím vhodných komunikačních prostředků (verbální i neverbální komunikace)
--	--

3.b) hodnoty, postoje, praktická etika

- rozhodování v problematických situacích všedního dne (rozvoj odpovědnosti, spolehlivosti, spravedlnosti, empatie a respektování ostatních)	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - pomáháme žákům řešit aktuální problematické situace - od žáků vyžadujeme chování, jednání a rozhodování v problematických situacích podle základních zásad odpovědnosti, spolehlivosti, spravedlnosti, respektu, tolerance a empatie
- pomáhající a prosociální chování	<u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u> - prostředí školy nabízí denně řadu možností jak rozvíjet u žáků prosociální chování: - v každodenním kontaktu s různě postiženými spolužáky se děti zcela přirozenou cestou učí vycítit, kdy jejich kamarád potřebuje pomoc, vhodnou formou ji nabídnout a neočekávat protislužbu - učíme žáky na jedné straně prožívat pocit radosti z poskytnuté pomoci a na druhé straně poskytnutou pomoc ocenit - netolerujeme nekamarádkské chování a odmítnutí pomoci - učíme žáky bránit se proti zneužívání nabízené pomoci

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. občanská společnost a škola

- školní řád (práva a povinnosti žáků, rodičů a zaměstnanců školy) - vnitřní řád školy	- Na začátku každého školního roku jsou všichni žáci formou třídnické hodiny seznámeni se školním řádem a vnitřním řádem školy. - Rodiče mají možnost si přečíst školní řád ve škole. S nejdůležitějšími povinnostmi rodičů podle školního řádu jsou seznámeni buď na rodičovské schůzce nebo formou stručného písemného seznamu (např. jak omlouvat absenci svého dítěte apod.). - Před první vyučovací hodinou odborného předmětu jsou žáci průběžně seznamováni s pravidly bezpečnosti práce v odborných učebnách (cvičný byt a kuchyň, školní dílna, šicí a keramická dílna, rehabilitační bazén, tělocvična, učebna výtvarné výchovy, učebna pro výuku fyziky apod.).
- pravidla práce v odborných učebnách	<u>práce s počítačem 5.-10. ročník: součást učiva</u> - pravidla práce v počítačové učebně <u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u> - školní řád a vnitřní řád školy (práva a povinnosti žáka školy a vyučujících) - pravidla práce v odborných učebnách <u>tělesná výchova 1.- 8. ročník: součást učiva</u> <u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10. ročník: součást učiva</u> - pravidla práce v odborných učebnách pro pohyb. aktivity <u>pracovní vyučování 4.-10. ročník: součást učiva</u> - pravidla práce v odborných učebnách pro pracovní vyučování

<ul style="list-style-type: none"> - demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole - způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě 	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - důsledně vyžadujeme dodržování pravidel slušného chování - vyučující, ostatní zaměstnanci školy a žáci navzájem respektují svá práva a chovají se k sobě ohleduplně - podporujeme přátelské vztahy mezi žáky založené na respektu, toleranci a empatii; podporujeme přátelské vztahy mezi žáky různých ročníků - žáci mají právo vhodnou formou vyjádřit svůj názor, ale musí respektovat autoritu pedagogů i ostatních zaměstnanců školy - vzdělávací obsah některých vyučovacích hodin mohou žáci aktivně ovlivňovat (estetická výchova a pracovní výchova), ale pokud je to z organizačních důvodů nutné, musí se žák podříditi přání většiny - vyučující je pro žáky partnerem a rádcem
<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci 	<p><u>odbor sociálně právní ochrany dětí</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce při řešení tíživé rodinné situace žáků - návštěvy v rodinách problémových žáků <p><u>Policie ČR</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přednášky pro žáky 1. a 2. stupně na téma: <ul style="list-style-type: none"> - bezpečnost silničního provozu - ochrana před různými formami zneužívání a násilí - nebezpečí drogových závislostí a gamblerství - protiprávní jednání a jeho trestní postihy - trestná činnost dětí a mládeže - trestní odpovědnost dětí a mládeže <p><u>Domov Ráček, o.p.s.</u> (denní stacionář pro mentálně postižené)</p> <ul style="list-style-type: none"> - spolupráce dětí z naší školy a z Ráčku, společné sportovní a kulturní akce

2. občan, občanská společnost a stát

<ul style="list-style-type: none"> - práva a povinnosti občana (dítěte i dospělého) 	<p><u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práva jednotlivých členů rodiny - práva a povinnosti žáka školy a vyučujících (podle školního řádu a vnitřního řádu školy) <p><u>vlastivěda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - práva a povinnosti rodičů (základy rodinného práva) - práva dítěte a jejich ochrana <p><u>vlastivěda 9.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní práva a povinnosti občanů ČR (podle Listiny základních práv a svobod)
<ul style="list-style-type: none"> - právní ochrana občana 	<p><u>vlastivěda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana práv občanů ČR - činnost a úkoly Policie ČR a soudů - typy a úkoly nápravných zařízení pro děti a dospělé

<p>- odpovědnost občana za své postoje a činy</p> <p>- protiprávní jednání</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k respektování norem slušného chování, rozlišování vhodného a nevhodného chování, odpovědnosti za své činy <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - výchova k odpovědnosti za své činy <p><u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - protiprávní jednání (příklady) - sociálně patologické jevy - příklady (násilí, zneužívání návykových látek, krádeže...) <p><u>vlastivěda 8.-9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - protiprávní jednání (příklady) - trestná činnost mládeže a dospělých a její postihy - problematika šikany, ochrana před šikanou - pojem vandalismus, postihy vandalismu - ochrana školního majetku <p><u>vlastivěda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojem rasismus, projevy rasismu - rovnoprávnost všech ras a národností, výchova k toleranci a spolupráci bez ohledu na rasu - rizika patologického hráčství <p><u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - problematika diskriminace - ochrana před diskriminací - problematika pornografie <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sociálně patologické jevy, příklady - skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita, šikana, sexuální zneužívání dětí - nácvik základních technik obrany před sociálně patologickými jevy (odmítání návykových látek, oznámení sociálně patologického jevu zodpovědné osobě, přivolání pomoci) - brutalita a násilí, rozlišování jejich projevů - psychické a fyzické násilí, příklady - nácvik odmítavých reakcí ke všem formám násilí - oznámení případů násilí a přivolání pomoci - seznámení se s různými druhy návykových látek (nikotin, alkohol, drogy, zneužívání léků) - dopad návykových látek na zdraví a chování člověka
<p>- osvojování základních dovedností nutných pro samostatné vyřizování osobních záležitostí</p>	<p><u>psaní 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik vyplňování základních údajů v dotazníku <p><u>psaní 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik vyplňování jednoduchých dotazníků a formulářů <p><u>prvouka 4. -6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - informace o osobách, které mohou pomoci s řešením problémů - popis vlastních problémů (zdravotní, se spolužáky, se školními činnostmi) - nácvik žádosti o pomoc v modelových situacích, poděkování za pomoc <p><u>prvouka 5. -6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nácvik telefonního hovoru se žádostí o pomoc

<p>- osvojování základních dovedností nutných pro samostatné vyřizování osobních záležitostí</p>	<p><u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - formy zneužívání a obrana před zneužíváním - Linka bezpečí, její práce, kontakt <p><u>vlastivěda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - informace o osobách a organizacích, které mohou pomoci s řešením problémů - Linka bezpečí, její práce, kontakt - řešení praktických situací při vyřizování osobních záležitostí, žádost o pomoc <p><u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - městský a okresní úřad, činnost jednotlivých odborů (matrika, odbor sociálně právní ochrany dětí, odbor sociálních věcí a zdravotnictví) - možnosti zdravotní, vzdělávací a sociální péče o občany (základní informace o speciálním školství, systému zdravotní a sociální péče)
<p>- občanské soužití v demokratické společnosti</p>	<p><u>prvouka 1.-2. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy společenského chování ve škole (chování k vyučujícím i spolužákům) <p><u>prvouka 4.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy společenského chování (ohleduplnost, respektování jiných osob a jejich odlišností), řešení modelových situací <p><u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přátelské vztahy Čechů a Slováků (ve společném státu i po rozdělení Československa) - Evropská unie, vztahy přátelství a spolupráce mezi členskými státy
<p>- soužití s menšinami</p>	<p><u>ve všech vyučovacích předmětech i mimo vyučování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vedeme žáky k úctě k sobě i k druhým lidem bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk <p><u>vlastivěda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojem rasismus, projevy rasismu - rovnoprávnost všech ras a národností, výchova k toleranci a spolupráci bez ohledu na rasu <p><u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojem rasismus, projevy rasismu - postihy rasismu - rovnoprávnost všech ras a národností, výchova k toleranci a spolupráci bez ohledu na pohlaví, národnost, rasu, náboženské vyznání, sexuální orientaci, zdravotní stav a věk

3. formy participace občanů v politickém životě

<p>- demokratické volby</p>	<p><u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - právo občana volit své zástupce - volby do parlamentu a obecních zastupitelstev (základní informace)
-----------------------------	--

- obec jako základní jednotka samosprávy státu	<u>vlastivěda 10. ročník: součást učiva</u> - městský a okresní úřad, činnost jednotlivých odborů (matrika, odbor sociálně právní ochrany dětí, odbor sociálních věcí a zdravotnictví)
--	---

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Tematické okruhy průřezového tématu:

1. ekosystémy

1.a) les

- zvířata a rostliny v lese	<u>prvouka 4. ročník: součást učiva</u> - zvířata v lese - diferenciací stromů a keřů, třídění fotografií - diferenciací listnatých a jehličnatých stromů (bez pojmenování stromů a keřů) <u>prvouka 5. ročník: součást učiva</u> - ptáci a hmyz v lese - diferenciací listnatých a jehličnatých stromů - poznávání a pojmenování nejběžnějších jehličnatých a listnatých stromů (smrk, borovice, bříza, jírovec) <u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u> - popis stavby stromu a keře - volně žijící plazi - poznávání a pojmenování nejběžnějších jehličnatých a listnatých stromů (smrk, borovice, modřín, bříza, jírovec, lípa, javor) <u>přírodověda 8.-10. ročník: součást učiva</u> - zvířata a rostliny v lese - jedlé a jedovaté houby a jiné lesní plody - bezpečný sběr hub a jiných lesních plodů - praktické využití rostlin v lese - význam lesa pro kvalitu životního prostředí a zdraví člověka
- význam lesa	<u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u> - význam lesa pro kvalitu životního prostředí a zdraví člověka

1.b) pole a zahrada

- zvířata a rostliny na poli	<u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u> - zvířata a rostliny na poli - zemědělské plodiny pěstované v regionu <u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u> - zvířata a rostliny na zahradě, na poli, na louce
------------------------------	---

<p>- kulturní rostliny, způsob jejich pěstování a význam pro výživu člověka</p>	<p><u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pojem „hospodářsky důležité rostliny“ - pěstování a využití běžných hospodářsky významných rostlin (obiloviny, kukuřice, brambory, cukrová řepa, len) - způsob pěstování a využití polních rostlin
<p>- rostliny na zahradě</p>	<p><u>prvouka 4. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - diferenciací stromů a keřů, třídění fotografií <p><u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - popis stavby stromu a keře - poznávání a pojmenování nejběžnějších jehličnatých a listnatých stromů (ovocné stromy) <p><u>prvouka 1. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ovoce: jablko, hruška, pomeranč, jahody - zelenina: mrkev, okurka, paprika, rajče <p><u>prvouka 2. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ovoce: citron, švestka, třešně, banán - zelenina: hlávkový salát, zeli, cibule <p><u>prvouka 3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ovoce: hroznové víno, mandarinka, meruňka, broskev - zelenina: petržel, květák, brokolice, celer, česnek - poznávání ovoce a zeleniny podle chuti <p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rostliny na zahradě a jejich využití (práce s atlasem zvířat a rostlin, vycházky, exkurze)
<p>- pěstování rostlin na zahradě</p>	<p><u>pracovní výchova 3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - péče o trávník v okolí školy, hrabání trávy - příprava záhonů (rozbíjení hrud hlíny, vytrhávání plevelů) - pěstování a sklizeň ředkvičky a hrachu - pojmenování a použití lehkého zahradního náčiní (hrábě, hrabičky, rýč, motyčka, konev) <p><u>pracovní výchova 4.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - životní nároky rostlin (obecně) - pokus a pozorování: jak prospívá rostlina při různých míře uspokojování základních životních podmínek - pěstování bylinek a okrasných květin v truhlíku - péče o trávník v okolí školy - příprava záhonů - pojmenování a využití základních nástrojů, náčiní a pomůcek pro pěstitelské práce - volba vhodných nástrojů, náčiní a pomůcek pro realizaci pracovního záměru (s dopomocí) - pěstování nenáročných rostlin, sklizeň zeleniny <p><u>pracovní výchova 7-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozlišování a pojmenování základních druhů ovoce <p><u>pracovní výchova 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - postupy pěstování rostlin respektující jejich individuální životní nároky

1.c) vodní zdroje

- život v potoce, řece, rybníku a moři	<u>prvouka 4. ročník: součást učiva</u> - zvířata u vody a ve vodě <u>prvouka 5. ročník: součást učiva</u> - ptáci a hmyz u vody <u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u> - plazi a ryby <u>přírodověda 8.-10. ročník: součást učiva</u> - zvířata a rostliny u vody
- ochrana čistoty vody	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - ochrana čistoty vody - exkurze do úpravní vody a ekologické čistíčky odpadních vod - možnosti úspor ve spotřebě vody

1.d) lidské sídlo

- život lidí dříve a nyní	<u>prvouka 4. ročník: součást učiva</u> - rozdíly mezi životem v současnosti a v minulosti podle fotografií (lidská obydlí, způsob života) <u>prvouka 5. ročník: součást učiva</u> - rozdíly mezi životem v současnosti a v minulosti podle fotografií a obrázků (lidská obydlí, způsob života) <u>prvouka 6. ročník: součást učiva</u> - srovnávání života v současnosti a v minulosti se zrakovou oporou a s pomocí návodných otázek (lidská sídla, způsob života) <u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u> - rozdíly v životech pravěkých a současných lidí (odpovědi na otázky s pomocí fotografií a obrázků) <u>vlastivěda 7. ročník: součást učiva</u> - život starých Slovanů (obydlí, oblečení, způsob obživy...)
---------------------------	--

2. základní podmínky života

2.a) voda

- vlastnosti vody	<u>přírodověda 7. ročník: součást učiva</u> - skupenství vody: kapalné, pevné, plynné - příčiny změn skupenství - jednoduchý experiment – změny skupenství vody
- vodní zdroje	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - nejvýznamnější vodní zdroje České republiky
- voda užitková, pitná, odpadní, minerální a léčivá	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - druhy vody; voda pitná, užitková a odpadní - využití jednotlivých druhů vody

- význam vody pro život člověka	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - význam čisté vody pro zdravý vývoj rostlin, zvířat i lidí
- ochrana čistoty vody - možnosti úspor ve spotřebě vody - vliv lidských aktivit na kvalitu vodních zdrojů	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - ochrana čistoty vody - exkurze do úpravní vody a ekologické čističky odpadních vod - možnosti úspor ve spotřebě vody

2.b) ovzduší

- vlastnosti a složení vzduchu	<u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u> - vzduch a jeho složení; kyslík
- význam zdravého ovzduší pro život na Zemi	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - význam čistého ovzduší pro zdravý vývoj rostlin, zvířat i lidí <u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u> - jednoduchý experiment: jak prospívá rostlina bez přívodu vzduchu ve srovnání s rostlinou na zdravém vzduchu - význam čistého ovzduší pro zdraví člověka, zvířat a rostlin; význam častého větrání v místnostech
- zdroje znečištění ovzduší	<u>přírodověda 8. a 10. ročník: součást učiva</u> - hlavní zdroje znečištění ovzduší
- ochrana čistoty ovzduší	<u>přírodověda 8. a 10. ročník: součást učiva</u> - ochrana čistoty ovzduší

2.c) půda

- zemědělské využití půdy	<u>přírodověda 9.- 10. ročník: součást učiva</u> - rostliny na poli - zemědělské plodiny pěstované v regionu
- ochrana půdy před znečištěním	<u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u> - ochrana půdy před znečištěním

2.d) energie

- druhy energie (tepelná, světelná, elektrická) - využívání energie	<u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - poznávání zdrojů tepla v praktických ukázkách (radiátor, trouba, lampa, slunce, oheň, lidské tělo...) - zdroje světla - využití zdrojů světla, jednoduchá obsluha <u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u> - zdroje elektrického proudu (zásuvka, baterie) - využití zdrojů elektrického proudu - zásady bezpečnosti práce s elektrospotřebiči
--	---

- možnosti úspor energie	<u>přírodověda 8.-10. ročník: součást učiva</u> - možnosti úspor elektrické energie v domácnosti
--------------------------	---

3. lidské aktivity a problémy životního prostředí

3.a) doprava

- typy dopravy	<p><u>prvouka 4. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - popis způsobu dopravy do školy (pěšky, autobusem, vlakem, autem s rodiči, školním svozovým autem) <p><u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vyprávění o výletech a cestování podle fotografií a návodných otázek - různé druhy dopravy a jejich dopad na kvalitu životního prostředí <p><u>přírodověda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - způsoby dopravy <ul style="list-style-type: none"> - osobní doprava: městská hromadná doprava, automobilová, autobusová, vlaková a letecká doprava - nákladní doprava: automobilová, vlaková, letecká a lodní doprava - kam a jakým způsobem lze cestovat - exkurze na vlakové a autobusové nádraží - jízdní řád (dle individuálních možností žáků)
----------------	---

3.b) průmysl

- průmysl v regionu	<p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - průmysl v regionu a jeho výroby <p><u>přírodověda 8.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dopad různých činností na životní prostředí (třídění různých činností podle toho, jaký mají dopad na kvalitu životního prostředí) - pozorování stavu přírody v okolí školy (vliv lidské činnosti na změny v přírodě – včetně průmyslu)
---------------------	--

.c) hospodaření s odpady

- skládky a sběrné dvory	<p><u>přírodověda 9.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ukládání odpadů na skládky a sběrné dvory
- třídění odpadů	<p><u>dlouhodobý školní projekt</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - v průběhu celého školního roku žáci třídí školní odpad a ukládají ho do barevně odlišených kontejnerů na chodbách školy - význam třídění odpadu - pravidla pro třídění odpadu - využití tříděných odpadů: druhotné suroviny, recyklace <p><u>prvouka 4.-6. ročník: přírodověda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění odpadu

3.d) rozvoj ekologického vědomí veřejnosti

- dopad lidských aktivit na životní prostředí	<p><u>přírodověda 8.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - dopad různých činností na životní prostředí (třídění různých činností podle toho, jaký mají dopad na kvalitu životního prostředí) - pozorování stavu přírody v okolí školy (vliv lidské činnosti na změny v přírodě –včetně průmyslu) <p><u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vliv nadměrného hluku na životní prostředí
- zásady ochrany přírody	<p><u>prvouka 3.-4. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní pravidla ochrany přírody - protipožární ochrana v přírodě <p><u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - třídění obrázků (co přírodě prospívá a co jí škodí) <p><u>přírodověda 7.-9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní pravidla ochrany přírody <p><u>tělesná výchova 1.-8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana přírody při pohybových aktivitách v přírodě <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 9.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana přírody při pohybových aktivitách v přírodě
- akce typu Den Země, Den stromů apod.	<ul style="list-style-type: none"> - účast žáků na akcích v rámci Dne Země, Dne stromů apod. (dle možností školy)

4. vztah člověka k prostředí

4.a) naše obec a region

- krajina v regionu	<p><u>přírodověda 7.-8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti regionu
- průmysl a zemědělství v regionu	<p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - průmysl v regionu a jeho výrobky <p><u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zemědělské plodiny pěstované v regionu
- chráněná krajinná oblast Křivoklátsko	<p><u>dlouhodobá spolupráce v průběhu školního roku</u></p> <p>spolupráce s CHKO Křivoklátsko a LČR – návštěvy výstav a vzdělávacích pořadů:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznávání CHKO Křivoklátsko (krajina, rostliny, zvířata, význam CHKO) - zásady ochrany přírody

4.b) ochrana zdraví

<p>- vliv životního prostředí na zdraví lidí</p>	<p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u> - význam kvalitního životního prostředí a pobytu v přírodě pro zdraví člověka</p> <p><u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u> - vliv životního prostředí na zdraví lidí</p>
<p>- péče o zdraví</p>	<p><u>psaní 1.-6. ročník: součást učiva</u> - hygienické návyky spojené se psaním (poloha těla při psaní, umístění papíru na desce stolu, čistota pracovního místa a rukou)</p> <p><u>práce s počítačem 5.-10. ročník: součást učiva</u> - základní zásady hygieny a bezpečnosti práce s výpočetní technikou</p> <p><u>prvouka 1.-6. ročník: součást učiva</u> - popis zdravotních obtíží</p> <p><u>prvouka 1. -3. ročník: součást učiva</u> - osobní hygiena: použití WC, hygiena při stolování - péče o vlasy, zuby a nehty - základy intimní hygieny</p> <p><u>prvouka 4. -6. ročník: součást učiva</u> - vybavení lékárničky (pojmenování a způsob využití) - ošetření drobných poranění (popáleniny, odřeniny, říznutí a bodnutí hmyzem s využitím lékárničky) - pojmy nemoc, bolest, rýma, kašel, únava - měření teploty - modelové situace - návštěva lékaře (chování v čekárně a v ordinaci) - návštěva lékárny (volně prodejné léky, léky na předpis) - pravidla pro užívání léků</p> <p><u>prvouka 1.- 6. ročník: součást učiva</u> - základní pravidla BESIP (dopravní kázeň, přecházení vozovky, křižovatky a železničního přejezdu, semafore, dopravní situace v okolí školy)</p> <p><u>prvouka 2. ročník: součást učiva</u> - základní pravidla chování při setkání s neznámými lidmi</p> <p><u>prvouka 2.-3. ročník: součást učiva</u> - pravidla bezpečnosti práce ve všech vyučovacích předmětech a odborných učebnách, zásady bezpečného chování při hrách, na výletech a při koupání</p> <p><u>vlastivěda 7.-8. ročník: součást učiva</u> - vybavení lékárničky - ošetření drobných poranění - zásady BESIP, protipožární ochrany a prevence úrazů</p> <p><u>vlastivěda 9.-10. ročník: součást učiva</u> - nácvik přivolání pomoci v krizových situacích, chování v krizových situacích (modelové situace) - nebezpečí zneužívání tísňových linek - vybavení lékárničky - ošetření drobných poranění</p>

<p>- péče o zdraví</p>	<p><u>přírodověda 7.-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zásady bezpečnosti práce s jednoduchými elektrospotřebiči - nácvik chování v mimořádných situacích (modelové situace – cvičná evakuace školy, chování při vyhlášeném poplachu, při dopravní nehodě) - důležitá telefonní čísla pro přivolání pomoci - praktický nácvik přivolání pomoci v mimořádných situacích - pravidla bezpečného užívání léků - pravidla bezpečného pobytu v přírodě <p><u>přírodověda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ochrana před infekcemi <p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bezpečné skladování léků - volně prodejné léky a léky na předpis (exkurze do lékárny) - možnosti léčby léčivými bylinami, příprava čaje - osobní hygiena, intimní hygiena <p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vliv nadměrného hluku na zdraví - ochrana zdraví před nadměrným hlukem <ul style="list-style-type: none"> - bezpečný poslech hudby a televize - používání sluchátek - význam kvalitního životního prostředí a pobytu v přírodě pro zdraví člověka <p><u>přírodověda 7.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravidla bezpečného pobytu v přírodě - bezpečný sběr hub a jiných lesních plodů <p><u>přírodověda 9.- 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pohlavní hygiena - psychické, fyzické, tělesné a sexuální zneužívání - ochrana před zneužíváním - ochrana zdraví (stravování, denní režim ochrana před nemocemi, prevence úrazů, BESIP) <p><u>přírodověda 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - orientace v příbalovém letáku léčiv (určení léku, dávkování, datum spotřeby, vedlejší účinky) - zodpovědnost v sexuálním životě - bezpečný sex - antikoncepce (antikoncepce jako prevence pohlavně přenosných nemocí a neplánovaného těhotenství) <p><u>tělesná výchova 1.-3. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zásady hygieny a bezpečnosti při cvičení v přírodě i v odborných učebnách pro pohybové aktivity - osobní hygiena před cvičením a po cvičení - vhodné a nevhodné prostředí pro pohybové aktivity - vhodné oblečení a vybavení pro cvičení v bazénu, v tělocvičně, na hřišti a v přírodě - dopravní výchova, základy BESIP - bezpečnost a hygiena při pohybových aktivitách v přírodě - bezpečnost při zimních hrách ve volné přírodě - bezpečnost a hygiena při plavání v bazénu i v přírodě <p><u>tělesná výchova 7.-8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - vybavení lékárničky (pojmenování a využití) - ošetření drobných poranění
------------------------	---

- základy racionálního stravování (výběr zdravých potravin)

<p>- zdravý způsob života</p>	<p><u>prvouka 5.-6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy racionálního stravování a jeho význam - příprava zdravé svačiny, pitný režim - denní režim, pracovní a volné dny - význam odpočinku a spánku <p><u>přírodověda 7. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kouření a jeho vliv na zdraví - význam pobytu v přírodě pro zdraví člověka - zásady zdravé výživy, pitný režim <p><u>přírodověda 8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kouření a alkohol, jejich vliv na zdraví <p><u>přírodověda 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zneužívání léků, ohrožení zdraví a života - drogy a jejich vliv na kvalitu života <p><u>tělesná výchova 1.-5. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - význam pohybu a sportu pro zdraví člověka <p><u>tělesná výchova 4.-8. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - začlenění pravidelného pohybu do denního režimu <p><u>těl. výchova a výchova ke zdraví 9. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základní životními potřeby (spánek, jídlo, pití) a jejich uspokojování v souladu s ochranou zdraví - režim dne, střídání práce a odpočinku - relaxační techniky - význam pohybu a zdravé stravy pro zdraví - význam péče o zdraví, význam zdraví pro spokojený život - zdravé a nezdravé potraviny, sestavení zdravého jídelníčku - rozložení příjmu potravy během dne, pitný režim - důsledky nezdravého stravování <p><u>tělesná výchova a výchova ke zdraví 10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - seznámení se s různými druhy návykových látek - dopad návykových látek na zdraví a chování člověka <p><u>pracovní výchova 1-10. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zdravé a nezdravé potraviny, sestavení jídelníčku <p><u>pracovní výchova 6. ročník: součást učiva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečí obezity
-------------------------------	--